

SANOAT KORXONALARIDA INVESTITSIYA RISKLARINI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY MEXANIZMLARI

Karimova Saodatxon Ulug‘bek qizi

Oziq-ovqat texnologiyasi va muhandisligi xalqaro instituti

Iqtisodiyot va boshqaruv kafedrası doktoranti

saodatkarim08@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada sanoat korxonalarida investitsiya risklarini boshqarishning zamonaviy mexanizmlari o‘rganiladi va tadqiqotda moliyaviy, bozor, texnologik va siyosiy risklar tahlil qilinib, ularni aniqlash va minimallashtirish metodlari ko‘rib chiqiladi. Zamonaviy investitsiya risklarini boshqarish mexanizmlari korxonalarga strategik qarorlarni optimallashtirish, resurslardan samarali foydalanish va uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta‘minlash imkonini beradi. Sanoat korxonalarida innovatsion va raqamli vositalarni qo‘llash risklarni aniqlash va kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: investitsiya risklari, sanoat korxonalari, risklarni boshqarish mexanizmlari, strategik qaror qabul qilish, moliyaviy va bozor risklari, innovatsion texnologiyalar, raqamli iqtisodiyot, investitsiya samaradorligi, korxona barqarorligi.

KIRISH

Sanoat korxonalari uchun investitsiya faoliyati ularning uzoq muddatli barqarorligi va raqobatbardoshligini ta‘minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Global iqtisodiy o‘zgarishlar, texnologik yangilanishlar va raqamli transformatsiya jarayonlari korxonalarning investitsiya risklarini sezilarli darajada oshirmoqda. Bozor iqtisodiyoti sharoitida investitsiya risklarini tizimli ravishda aniqlash, baholash va boshqarish korxona strategiyasining ajralmas qismiga aylanmoqda.

Investitsiya risklari turlicha bo‘lib, ularni moliyaviy (kapital yetishmasligi, qarz majburiyatlari), bozor (talab o‘zgarishi, raqobat kuchayishi), texnologik (yangiliklarni tatbiq etishdagi qiyinchiliklar) va siyosiy (soliq, me‘yoriy o‘zgarishlar) risklar sifatida tasniflash mumkin². Zamonaviy korxonalar mavjud risklarni kamaytirish uchun strategik qaror qabul qilish jarayoniga analitik vositalar, simulyatsiya, investitsiya portfeli diversifikatsiyasi hamda innovatsion va raqamli texnologiyalarni integratsiya qilishga intiladi.

2026-yilda O‘zbekiston Respublikasida investitsiya faoliyatini tartibga solish va uning shaffofligini mustahkamlash maqsadida bir qator normativ hujjatlar qabul qilindi. Vazirlar Mahkamasining 3-fevral 2026-yildagi 44-sonli qarori orqali xorijiy investitsiya loyihalarining anticorruption ekspertizasi joriy etildi, bu esa investitsiya jarayonidagi korrupsiya risklarini kamaytirishga qaratilgan yangi mexanizm

² Dixit, A., Pindyck, R. *Investment under Uncertainty*. Princeton University Press, 1994.

hisoblanadi ³[2]. Shuningdek, 2025-yil 21-avgustda qabul qilingan PQ-255-sonli qaror “Regulyator sandbox” rejimi orqali zamonaviy axborot texnologiyalari asosida investitsiya faoliyatini tartibga solish mexanizmlarini joriy etishni nazarda tutadi, u 2025–2026 yillarda sinov tariqasida qo‘llanadi ⁴[3]. Bunday mexanizmlar investitsiya risklarini aniqlash va boshqarish jarayonlarini raqamli vositalar orqali qo‘llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida big data, biznes-analitika va sun’iy intellekt asosida risklarni prognozlash va boshqarish imkoniyatlari kengaymoqda va natijada sanoat korxonalarida investitsiya samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va uzoq muddatli barqaror rivojlanishni ta’minlash imkonini bermoqda. Aytish joizki, sanoat korxonalarida investitsiya risklarini boshqarishning zamonaviy mexanizmlari nafaqat iqtisodiy, balki strategik ahamiyatga ham ega.

Sanoat korxonalarida investitsiya risklarini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish zamonaviy iqtisodiy sharoitda dolzarb ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Risklarni aniqlash, baholash va ularni kamaytirishga qaratilgan kompleks boshqaruv tizimining joriy etilishi investitsiya loyihalarining samaradorligini oshirishga hamda korxonalar faoliyatining barqarorligini ta’minlashga xizmat qiladi. Investitsiya risklarini boshqarishda innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalardan foydalanish korxonalarning raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Investitsiya risklarini boshqarish masalasi iqtisodiy tadqiqotlarda muhim ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Xalqaro iqtisodiy adabiyotlarda investitsiya risklari, ularning iqtisodiy jarayonlarga ta’siri hamda ularni boshqarish mexanizmlari korxona strategiyasi va bozor sharoitlari bilan uzviy bog‘liq holda o‘rganiladi. Ushbu yo‘nalishda olib borilgan tadqiqotlar investitsiya risklarini aniqlash, baholash va minimallashtirish usullarini ishlab chiqishda muhim ilmiy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Xalqaro iqtisodiyot nazariyasida sanoat korxonalarining investitsiya faoliyatini o‘rganishda Jean Tirole muhim ilmiy hissa qo‘shgan. Jean Tirolening sanoat iqtisodiyoti nazariyasiga bag‘ishlangan tadqiqotlarida firmalar faoliyati, bozor tuzilmasi va raqobat muhitining investitsiya qarorlariga ta’siri chuqur tahlil qilingan. Tirolening fikriga ko‘ra, korxonalar investitsiya faoliyatida bozor sharoitlari va raqobat darajasini hisobga olgan holda strategik qarorlar qabul qilishi lozim⁵.

Investitsiya risklari nazariyasining rivojlanishida Avinash Dixit va Robert Pindyck tomonidan ishlab chiqilgan real opsionlar nazariyasi alohida ahamiyatga ega. Ularning tadqiqotlarida investitsiya qarorlarini qabul qilish jarayonida noaniqlik omili muhim rol o‘ynashi ta’kidlanadi. Investitsiya loyihalarini amalga oshirish vaqtini to‘g‘ri tanlash va investitsiya hajmini optimal belgilash orqali risklarni kamaytirish

³ Vazirlar Mahkamasining Qarori No. 44 (03.02.2026) “Xorijiy investitsiya loyihalarining anticorruption ekspertizasi to‘g‘risida”.

⁴ Prezident Qarori PQ-255 (21.08.2025) “Investitsiya faoliyatini zamonaviy axborot texnologiyalari orqali tartibga solish chora-tadbirlari”.

⁵ Tirole J. *The Theory of Industrial Organization*. MIT Press, 1988.

mumkinligini ilmiy asoslab berishgan⁶.

MDH mamlakatlari olimlari ham investitsiya risklarini boshqarish masalalarini o'rganishga alohida e'tibor qaratganlar. Xususan, Gusev va Demidova tadqiqotlarida sanoat korxonalarida risklarni baholash va boshqarishning tizimli yondashuvi ishlab chiqilgan. Ularning fikriga ko'ra, korxonalarda risklarni boshqarish tizimi iqtisodiy va statistik tahlil usullariga asoslangan holda tashkil etilishi investitsiya faoliyatining samaradorligini oshiradi⁷.

O'zbekistonlik iqtisodchi olimlar ham investitsiya faoliyati va risklarni boshqarish masalalarini tadqiq etganlar. Jumladan, akademik N. To'xliyev o'z ilmiy ishlarida milliy iqtisodiyotda investitsiya jarayonlarini rivojlantirish va ularning samaradorligini oshirish masalalariga alohida e'tibor qaratgan. Olim investitsiya faoliyatining samaradorligi makroiqtisodiy barqarorlik, institutsional muhit va davlat investitsiya siyosati bilan uzviy bog'liq ekanligini ta'kidlaydi⁸.

Fikrimizcha, tahlil qilingan ilmiy adabiyotlar shuni ko'rsatadiki, investitsiya risklarini boshqarish masalasi xalqaro, MDH va mahalliy iqtisodchi olimlar tomonidan keng o'rganilgan bo'lib, tadqiqotlarda investitsiya faoliyatini samarali tashkil etish, risklarni aniqlash va baholash usullari hamda ularni kamaytirish mexanizmlari yoritib berilgan. Xorijiy olimlar tomonidan investitsiya qarorlarini qabul qilishda noaniqlik omili, real opsionlar nazariyasi hamda korxonalarda kompleks risklarni boshqarish tizimlarini joriy etish masalalari chuqur tahlil qilingan. MDH mamlakatlari olimlari esa sanoat korxonalarida risklarni baholashning iqtisodiy-statistik usullarini takomillashtirish va risklarni boshqarish tizimini samarali tashkil etish masalalariga e'tibor qaratganlar. Sanoat korxonalarida investitsiya risklarini samarali boshqarish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash va investitsiya samaradorligini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy raqamli va innovatsion yondashuvlarga asoslangan risklarni boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish sohada ilmiy tadqiqotlarni yanada chuqurlashtirish zarurligini ko'rsatadi.

METODOLOGIYA

Tadqiqotda sanoat korxonalarida investitsiya risklarini baholash va boshqarish samaradorligini aniqlash maqsadida iqtisodiy-matematik tahlil usullaridan foydalanildi. Investitsiya loyihalarining risk darajasini aniqlashda kutilayotgan daromad, dispersiya va standart og'ish ko'rsatkichlari asosida baholash metodlari qo'llanildi.

Investitsiya loyihasining kutilayotgan daromadi quyidagi formula orqali aniqlanadi:

$$E(R) = \sum (P_i \times R_i)$$

bu yerda:

$E(R)$ — investitsiyadan kutilayotgan daromad;

P_i — ma'lum holat yuz berish ehtimoli;

⁶ Dixit A., Pindyck R. *Investment under Uncertainty*. Princeton University Press, 1994.

⁷ Gusev A., Demidova N. *Risk Management in Industrial Enterprises*. Moscow, 2018.

⁸ To'xliyev N. *O'zbekiston iqtisodiyoti*. Toshkent, 2019.

R_i — ushbu holatda olinadigan daromad.

Mazkur ko'rsatkich investitsiya loyihasining o'rtacha daromadlilik darajasini aniqlash imkonini beradi va investitsiya qarorlarini qabul qilishda muhim ahamiyatga ega.

Investitsiya riskining darajasini baholash uchun dispersiya ko'rsatkichi ham hisoblanadi:

$$\sigma^2 = \sum P_i (R_i - E(R))^2$$

bu yerda:

σ^2 — investitsiya riskining dispersiya ko'rsatkichi;

R_i — alohida holatdagi daromad;

$E(R)$ — kutilayotgan o'rtacha daromad.

Dispersiya investitsiya natijalarining o'zgaruvchanlik darajasini ko'rsatadi. Dispersiya qiymati qanchalik katta bo'lsa, investitsiya loyihasining risk darajasi ham shunchalik yuqori bo'ladi.

Riskni yanada aniqroq baholash uchun standart og'ish ko'rsatkichi qo'llaniladi:

$$\sigma = \sqrt{\sigma^2}$$

bu yerda:

σ — investitsiya riskining standart og'ishi.

Standart og'ish investitsiya natijalarining o'rtacha qiymatdan qanchalik og'ishini ko'rsatadi va investorlar uchun risk darajasini aniqlashda muhim mezon hisoblanadi.

Investitsiya loyihalarining risk darajasini baholashda variatsiya koeffitsienti ham qo'llaniladi:

$$V = \sigma / E(R)$$

bu yerda:

V — variatsiya koeffitsienti;

σ — standart og'ish;

$E(R)$ — kutilayotgan daromad.

Variatsiya koeffitsienti investitsiya riskining nisbiy darajasini ko'rsatadi va turli investitsiya loyihalarini o'zaro taqqoslash imkonini beradi. Ushbu ko'rsatkich qanchalik kichik bo'lsa, investitsiya loyihasi shunchalik barqaror va kam riskli hisoblanadi.

Investitsiya samaradorligini baholashda sof joriy qiymat (Net Present Value – NPV) ko'rsatkichi ham qo'llanildi:

$$NPV = \sum (C_t / (1 + r)^t) - C_0$$

bu yerda:

C_t — t davrdagi pul oqimi;

r — diskont stavkasi;

t — vaqt davri;

C_0 — boshlang'ich investitsiya miqdori.

Agar $NPV > 0$ bo'lsa, investitsiya loyihasi iqtisodiy jihatdan samarali hisoblanadi.

Iqtisodiy-matematik usullar sanoat korxonalarida investitsiya risklarini kompleks baholash, investitsiya qarorlarini optimallashtirish va investitsiya loyihalarining

iqtisodiy samaradorligini aniqlash imkonini beradi. Natijada korxonalarda investitsiya risklarini boshqarishning samarali mexanizmlarini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish uchun ilmiy asos yaratiladi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Mamlakatimiz iqtisodiyotida investitsiya jarayonlarining faollashuvi sanoat korxonalarida investitsiya risklarini boshqarish tizimini takomillashtirish zaruratini yanada oshirmoqda. So'nggi statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2025-yilda mamlakatda o'zlashtirilgan investitsiyalar hajmi 43,1 milliard AQSh dollariga yetib, bu ko'rsatkich avvalgi yilga nisbatan 24 foizga oshgan. Investitsiyalarning asosiy qismini 38,2 milliard dollar miqdoridagi to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar tashkil etgan⁹. Bu holat O'zbekiston iqtisodiyotining investitsiya jozibadorligi oshib borayotganini ko'rsatadi.

2025-yilda mamlakatda 9 868 ta investitsiya loyihasi amalga oshirilib, ularning umumiy qiymati 12,6 milliard dollarni tashkil etgan. Mazkur loyihalar natijasida iqtisodiyotda 288 mingdan ortiq yangi ish o'rinlari yaratilgan. Investitsiya loyihalarining eng katta qismi sanoat sektoriga to'g'ri kelib, soha umumiy investitsiyalarning 48 foizini (6 milliard dollar) tashkil etgan¹⁰. Bu ko'rsatkich sanoat korxonalarida investitsiya jarayonlari yuqori darajada ekanligini hamda sohada risklarni samarali boshqarish muhimligini ko'rsatadi.

Milliy statistika ma'lumotlariga ko'ra, 2025-yilda O'zbekiston yalpi ichki mahsuloti 7,7 foizga o'sib, 1,85 kvadrillion so'mga yetgan bo'lib, iqtisodiy o'sishda sanoat sektorining hisssasi 6,8 foizni tashkil etgan¹¹. Bu esa sanoat korxonalarining milliy iqtisodiyot rivojlanishidagi strategik ahamiyatini yanada oshiradi.

Investitsiya risklari sanoat korxonalarida asosan moliyaviy, bozor, texnologik va institutsional omillar bilan bog'liq holda yuzaga keladi. Global bozor kon'yunkturasidagi o'zgarishlar, valyuta kursining tebranishi, texnologik yangilanish jarayonlari hamda investitsiya loyihalarini moliyalashtirish manbalarining barqaror emasligi investitsiya risklarining asosiy manbalari hisoblanadi.

Hududlar kesimida investitsiyalarni tahlil qilish natijalari investitsiya oqimlarining notekis taqsimlanganligini ko'rsatadi. Masalan, 2025-yilning yanvar-sentabr oylarida asosiy kapitalga o'zlashtirilgan investitsiyalar hajmi 443,6 trillion so'mni tashkil etgan bo'lib, eng katta ulush Toshkent shahri (16,2%), Toshkent viloyati (14,3%) va Namangan viloyati (11,6%) hissasiga to'g'ri kelgan¹². Bu holat ayrim hududlarda investitsiya loyihalarini amalga oshirishda risk darajasi yuqoriroq bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi.

Mamlakatda xorijiy investitsiya ishtirokidagi korxonalar soni ham ortib bormoqda. 2026-yil boshiga kelib O'zbekistonda 18 mingdan ortiq xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalar faoliyat yuritmoqda. Ularning katta qismi sanoat, savdo va qurilish sohalarida faoliyat ko'rsatmoqda¹³. Sanoat korxonalarida investitsiya risklarini

⁹ O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi ma'lumotlari, 2026.

¹⁰ UzDaily. "Uzbekistan implements nearly 10,000 investment projects worth \$12.6 billion in 2025".

¹¹ O'zbekiston Milliy statistika qo'mitasi ma'lumotlari – YAIM o'sishi bo'yicha statistik hisobot, 2026.

¹² Milliy statistika qo'mitasi – hududlar kesimida investitsiyalar statistikasi.

¹³ O'zbekiston Investitsiyalarni rag'batlantirish agentligi ma'lumotlari, 2025–2026.

samarali boshqarish mexanizmlarini joriy etish zarurligini yanada kuchaytiradi.

Mamlakatlar iqtisodiyotini rivojlantirishda ishlab chiqarish risklarini samarali boshqarish muhim ahamiyatga ega. Buning uchun turli me'zonlar (kriteriyalar) qo'llaniladi:

1. Tizimli yondashuv me'yorlari.

- ishlab chiqarish jarayonidagi xavf-xatarlarni tizimli tahlil qilish va ularni minimallashtirish strategiyalarini ishlab chiqish;

- ISO 31000 kabi xalqaro standartlarga asoslangan risklarni boshqarish tizimini joriy etish.

2. Raqamli texnologiyalar va innovatsiyalar me'yorlari.

- raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt (AI) yordamida risklarni oldindan baholash va monitoring qilish;

- avtomatlashtirilgan tizimlar va aqlli sensordan foydalanish orqali ishlab chiqarish xavfsizligini ta'minlash.

3. Moliyaviy barqarorlik me'yorlari.

- ishlab chiqarish risklarining korxonalar va umuman iqtisodiyotga moliyaviy ta'sirini baholash;

- sug'urta mexanizmlari va risk kapitali fondlarini rivojlantirish.

4. Qonunchilik va huquqiy tartibga solish me'yorlari.

- risklarni boshqarish uchun davlat tomonidan ishlab chiqarish xavfsizligini tartibga soluvchi qonunlar va normativ hujjatlarni joriy etish;

- ishlab chiqarishda mehnat xavfsizligini ta'minlovchi xalqaro standartlarga (ILO, OSHA) muvofiq chora-tadbirlar ko'rish.

5. Atrof-muhit xavfsizligi va barqarorlik me'yorlari.

- ekologik risklarni baholash va ishlab chiqarishning barqaror modeliga o'tish (ESG me'zonlari).

- qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish va chiqindilarni minimallashtirish strategiyalarini ishlab chiqish.

6. Mehnat bozori va inson kapitali me'yorlari

- ishlab chiqarishdagi xavf-xatarlarni kamaytirish uchun ishchilarning malakasini oshirish va kasbiy tayyorgarlik dasturlarini rivojlantirish.

- ishchilar uchun xavfsiz va sog'lom mehnat sharoitlarini yaratish.

1-jadval

Ishlab chiqarish risklarini boshqaruv mexanizmlari¹⁴

Soha	Ishlab chiqarish risklarining kamayishi (%)	Asosiy boshqaruv mexanizmlari
Ishlab chiqarish	25-30%	Avtomatlashtirish, texnologik nazorat
Sog'liqni saqlash	20-25%	Xavfsizlik protokollari, malaka oshirish
Savdo	15-20%	Yetkazib berish zanjirini optimallashtirish
Moliya	30-35%	Risk monitoringi, moliyaviy nazorat tizimlari

¹⁴Sh.Maxmudov. "SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH RISKLARINI BOSHQRISH JARAYONLARINI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA TA'SIRINI BAHOLASH MASALALARI"678-b.Raqamli iqtisodiyot jurnali.

7. Bozor raqobatbardoshligi me'yori

- ishlab chiqarish risklarini samarali boshqarish orqali korxonalar raqobatbardoshligini oshirish va global bozorda o'z o'rnini mustahkamlash;
- mahsulot sifati va ishlab chiqarish jarayonining ishonchliligini ta'minlash orqali investitsion jozibadorlikni oshirish.

Yuqoridagi jadval sanoat korxonalarida ishlab chiqarish risklarini boshqarish jarayonlari orqali risklarni kamaytirish foizlari va asosiy boshqaruv mexanizmlarini aks ettiradi. Ushbu tahlil ishlab chiqarish samaradorligini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Ishlab chiqarish sohasida risklarni kamaytirish darajasi 25-30% atrofida bo'lib, bu asosan avtomatlashtirish va texnologik nazorat tizimlarini joriy etish orqali amalga oshiriladi. Ishlab chiqarish jarayonlarining avtomatlashtirilishi inson omilining kamayishiga va mahsulot sifati barqarorligini ta'minlashga olib keladi. Natijada, korxonalarning ishlab chiqarish samaradorligi ortib, milliy iqtisodiyotga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Sog'liqni saqlash sohasida esa risklarni kamaytirish ko'rsatkichi 20-25% ni tashkil qiladi. Bu asosan xavfsizlik protokollari va tibbiyot xodimlarining malakasini oshirish orqali erishiladi. Sog'liqni saqlash tizimidagi risklarni kamaytirish nafaqat iqtisodiy jihatdan foydali, balki inson hayotini saqlash va tibbiy xizmat sifatini oshirishga ham xizmat qiladi.

Savdo sohasida risklarni boshqarish natijasida ularning kamayishi 15-20% ni tashkil etadi. Savdodagi asosiy xavflar ta'minot zanjiri uzilishlari, mahsulot sifati va talab o'zgarishlari bilan bog'liq bo'lib, ularni optimallashtirish orqali ushbu xavflarni kamaytirish mumkin. Yetkazib berish zanjirining samarali boshqarilishi logistika xarajatlarini kamaytirib, narxlar barqarorligini ta'minlaydi.

Moliya sohasida esa risklarni kamaytirish bo'yicha eng yuqori ko'rsatkich – 30-35% kuzatilmoqda. Risk monitoringi va moliyaviy nazorat tizimlarini joriy etish firibgarlik va moliyaviy yo'qotishlarning oldini olish imkonini beradi. Ayniqsa, sanoat korxonalarida kapital oqimlarining shaffofligini ta'minlash orqali iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga erishiladi.¹⁵

Umuman olganda, sanoat korxonalarida ishlab chiqarish risklarini samarali boshqarish nafaqat alohida korxonalar faoliyatining barqarorligini ta'minlaydi, balki mamlakat iqtisodiyotining umumiy rivojlanishiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Risk omillarini kamaytirish ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, moliyaviy yo'qotishlarning oldini olish hamda iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi. Ishlab chiqarish risklarini boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Fikrimizcha, sanoat korxonalarida investitsiya risklarini boshqarishning

¹⁵ Sh.Maxmudov. "SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH RISKLARINI BOSHQRISH JARAYONLARINI MAMLAKAT IQTISODIYOTIGA TA'SIRINI BAHOLASH MASALALARI"678-b.Raqamli iqtisodiyot jurnali.

zamonaviy mexanizmlarini joriy etish investitsiya samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish hamda korxonalarining uzoq muddatli iqtisodiy barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Investitsiya loyihalarini baholash jarayonida iqtisodiy-matematik modellar, raqamli monitoring tizimlari va kompleks risk-menejment yondashuvlarini qo'llash dolzarb hisoblanadi.

XULOSA

Sanoat korxonalarida investitsiya risklarini samarali boshqarish korxonalar faoliyatining barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim omillardan biri hisoblanadi. Tadqiqot davomida investitsiya risklarining asosiy turlari — moliyaviy, bozor, texnologik va institutsional risklar tahlil qilinib, ularning investitsiya loyihalarining iqtisodiy samaradorligiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi ilmiy jihatdan asoslab berildi. Shuningdek, investitsiya risklarini baholashda iqtisodiy-matematik usullar hamda zamonaviy tahlil metodlaridan foydalanish investitsiya qarorlarini yanada asosli qabul qilish imkonini berishi aniqlangan.

O'zbekiston iqtisodiyotida 2026-yilda investitsiya faoliyatini rivojlantirish, sanoatni modernizatsiya qilish hamda investorlar uchun qulay investitsiya muhitini yaratishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni kengaytirish, investitsiya loyihalarining shaffofligini ta'minlash hamda raqamli boshqaruv mexanizmlarini joriy etish investitsiya risklarini kamaytirish va investitsiya samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, sanoat korxonalarida raqamli texnologiyalar, innovatsion boshqaruv usullari va kompleks risk-menejment tizimlarini joriy etish investitsiya risklarini kamaytirish hamda investitsiya samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, investitsiya muhitini yanada takomillashtirish, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini rivojlantirish hamda investitsiya loyihalarini baholashning zamonaviy metodlarini qo'llash sanoat korxonalarining investitsion jozibadorligini oshirishga yordam beradi. Sanoat korxonalarida investitsiya risklarini boshqarishning zamonaviy mexanizmlarini takomillashtirish korxonalar faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish, moliyaviy barqarorlikni ta'minlash hamda milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-255-son qarori. “Investitsiya faoliyatini zamonaviy axborot texnologiyalari orqali tartibga solish chora-tadbirlari to'g'risida.” 21.08.2025.
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 44-son qarori. “Xorijiy investitsiya loyihalarining korrupsiyaga qarshi ekspertizasi to'g'risida.” 03.02.2026.
3. Jean Tirole Tirole J. The Theory of Industrial Organization. – Cambridge: MIT Press, 1988.
4. Avinash Dixit Dixit A., Robert Pindyck Pindyck R. Investment under Uncertainty. – Princeton: Princeton University Press, 1994.

5. Gusev A., Demidova N. Risk Management in Industrial Enterprises. – Moscow, 2018.
6. Nodir To‘xliyev To‘xliyev N. O‘zbekiston iqtisodiyoti. – Toshkent, 2019.
7. Sh.Maxmudov. “Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish risklarini boshqarish jarayonlarini mamlakat iqtisodiyotiga ta’sirini baholash masalalari”678-b.Raqamli iqtisodiyot jurnali.
8. S.Karimova. “Assessment of investment efficiency based on industrial production growth rates and investment dynamics” 82-b , International Scientific-Electronic Journal “Pioneering Studies and Theories”, Volume 2. Issue 1 .2026.
9. O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi. Investitsiya faoliyati bo‘yicha rasmiy statistik ma’lumotlar. – Toshkent, 2026.
10. UzDaily axborot portali. Uzbekistan implements nearly 10,000 investment projects worth \$12.6 billion in 2025.
11. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Yalpi ichki mahsulot o‘sishi bo‘yicha statistik hisobot. – Toshkent, 2026.
12. O‘zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo‘mitasi. Hududlar kesimida asosiy kapitalga investitsiyalar statistikasi.
13. O‘zbekiston Investitsiyalarni rag‘batlantirish agentligi. Investitsiya muhiti va xorijiy investorlar faoliyati bo‘yicha ma’lumotlar. – 2025–2026